

אספרה שמך לאחי

♦ כ"ה מנחם-אב תשפ"ו ♦

פנינים בפרשת השבוע

ראה

♦ הבחירה לאדם ♦

זה מה שכתוב בתורה ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה רק לאדם נתנה היכלת לנהוג לפי בחירתו, וכמו כן כתוב; החיים והמוות נתתי לפניך הברכה והקללה, וכאדם שמראה לבנו באצבע ואומר לו, בחר לה חלק יפה, כך התורה אומרת לנו ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך, משל לזקן היושב על אם הדרך, על פרשת דרכים, והיו לפניו שני שבילים אחד שתחלתו מישור וסופו קוצים, ואחד שתחלתו קוצים וסופו מישור, והיה מודיע ומזהיר את העוברים ואת השבים, ואומר להם, אתם רואים את שביל זה שתחלתו מישור, והזהירו מזה שרק תחלתו מישור אבל פלו קוצים עד סופו, לכן בזה שתחלתו קוצים פשתים ושלש פסיעות אתם מהלכים בקוצים, אבל סופו לצאת למישור. כל מי ששומע לו אף על פי שבתחלה יגע מעט, אחר כך הולך בשלום, אבל מי שלא שמע לו והלך באותו שתחלתו מישור, נכשל בסוף, כך אמר להם משה לישראל אתם רואים את הרשעים שמצליחים בעולם הזה אבל סופם לא יהיה טוב, כמו הקוצים, וכשנפול מות הולך לגיהנם שכלו קוצים, ומצד שני אתם רואים צדיקים שמצטערים בעולם הזה ויגיעים בתורה ובמצוות וסופם לשמח באחרונה, כפתוב להיטבך באחריתך, כי כל התחלות קשות, ואחר כך יורש העולם הבא שכלו מישור ונחת רוח ושמחה.

♦ לא תעשון כן לה' אלקיכם ♦

התורה צוה לאבד עבודה זרה ולמחות את שמה, וכעת מזהירה שלא יעשו כן לה' שאסור לאבד ולמחק שם ה', וגם דבר שנקרא שם ה' עליו, כגון בית המקדש וספרי הקדש, וכמו כן שלא יעלה על הדעת שחלילה יהודי יעשה כזה דבר, אלא שהתורה מזהירה שלא לעשות כמעשה הגוים שעל ידי כך יגרמו העוונות לבית המקדש שיחרב, וזה שיהיה גם בזמננו שהרי ידוע שהבית המקדש העתידי, נבנה למעלה בשמים על ידי מעשינו כפתוב בונה ירושלים ה', ועל ידי מה ה' בונה אותו, על ידי ימינו, כמו שאנו מבקשים ובנה אותה בקרוב בימינו בגן עולם, שכשאדם עובד את ה' לפי מעשיו בונה את ירושלים ובית המקדש

♦ ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה ♦

ה' יתברך ברא את כל העולם, את השמים ושמי השמים, שם נמצאים מלאכים, שרפים, חיות הקדש, וכו' ואת הארץ התחתון העולם הזה שגם בו נמצאים הרבה יצורים, וביניהם נמצא האדם שהוא בחר היצירה, בשבילו נבראו כלם לשמשו, ובכל העולם הגדול, לא נתן הקדוש ברוך הוא בחירה לבחור בטוב או ברע, אלא לאדם בלבד, כי שאר הנבראים, אינם יכולים לשנות את תפקידם, אלא מכרחים במעשיהם, רק האדם הוא בעל בחירה ורצון, כדי להרבות שכו.

♦ בעלי חיים על הירח? ♦

יש לציין שלפני כמה עשרות שנים, טרם נתנה רשות מן השמים שאדם ינחת על הירח, חשבו החוקרים והמדעים, שקיימת בכוכבים, ועל הירח, ישוב של בני אדם כמו בארץ הזאת, וכמובן שהיה להם הוכחות מדעיים, והשערות כמה אנשים חיים בכוכב זה ובכוכב זה... לעומת זאת כאשר נשאלו תלמידי חכמים ידועים בעת ההכנות לשגור החללית המאוישת הראשונה לחלל, האם יתכנו חיים וצמחים במקומות נוספים ביקום? תשובתם הייתה בדרך כלל כי אף שלא מצאנו שנאמר בפרוש בתורה, כי אין תרבות אנוש נוספת ביקום, בכל זאת, משמעות רוח הדברים בתורה, מורה כי מלבד החיים על פני כדור הארץ, אין חיים נוספים בכל היקום, וכאשר נשאל באותה תקופה המקובל הידוע הרב מרדכי שרעבי ז"ל בדבר האפשרות של קיום חיים על פני הירח, השיב הרב הישיש בצטוט מהקדמות הזהר בפתיחת אליהו; ובראת שמיא וארעא ואפיקת מנהון שמשא וסהרא וכוכביא ומזליא, "ובארעא" אילני ודשאין וגנתא דעדן ועשבין וחיין ובעירין ועופין ונוגין ובני נשא וכו' פרושו - ובראת שמים וארץ והוצאת מהם מן השמים שמש ולבנה וכוכבים ומזלות "ובארץ" בראת אילנות ודשא וגן ועשב וחיית ובהמות ועופות ודגים ובני אדם וכו' לאור זאת המשיך הרב נמצא שלא יתכנו חיים על פני הירח, שהרי נאמר במפרש שרק בארץ נבראו בני אדם ושאר בעלי חיים.

1. דעת זקנים, וספרי פיסקא נג

2. זרע קודש כי תצא, ד"ה כי תבנה, דברי יואל פ' וישב ד"ה ויהי בעת ההיא עמוד שי"ט, באר החיים חנוכה קונטרס באר היראה עמוד תק"ג בהערה

למעלה, יש בונה ביום אחד שורה שלמה, ויש מניח למשל לבניה אחת, פן בונה האדם מישראל שעובד ה' בכל יום עד שיהיה נבנה בשלמות במהרה בימינו, ואז ירד מן השמים בנני ומשכלל, ולעמדת זאת הרשעים במעשיהם מקלקלים והורסים את בית המקדש, ואנו מבקשים לנצח על מלאכת בית ה' שהצדיקים ינצחו שגמר הבנין, וכידוע הספור שהאדמו"ר הדברי חיים ז"ל אמר פעם אחת שהבית המקדש של מעלה כבר נגמר, אלא שחסר עדין הפרקת, ונענה אחד מהחסידים ואמר אנחנו מאמינים באמונה שלמה שרבנו הקדוש, בכוחו לעשות הפרקת, ובהזדמנות אחרת אמר הדברי חיים, מהיכן אתם יודעים שלא עשיתי את הפרקת אלא שבא רשע גדול ועשה עברה גדולה וקרע אותו.

ובארו צדיקים עמקן של דברים פי הפרקת היא המבדלת בין ההיכל לקדש הקדשים, ולכן גם טיטוס נטפל אל הפרקת, פי תקף החרבן היה כשפגעו בגדרי קדשה ומשום פן התחילה הפרענות מדבר המבדיל בין קדש לקדש, וזה ההסבר במה שספר הרה"ק מצאנו שלפעמים נזהרים כלל ישראל לקיים כל המצוות כולן ועל ידי זה גורמים לבנות כל כלי הקדש אף אם אינם נזהרים בגדרים וסיגים חסרה להם הפרקת אשר בה תלויה כל קדשת המקדש, לכן בדור עקבתא דמשיחא צריך להתחזק לשמור על הגדרים. ואמרו חז"ל שכל דור שלא נבנה בימיו כאלו נחרב בימיו, ועל זה מזהירה התורה, לא תעשון פן לה' אלוקיכם, שלא יגרמו עונותיכם להחריב את בית המקדש.

♦ לא תעשון פן - לא לאבר כתבי הקדש ♦

יש בזה גם את הפשט הפשוט שאסור לאבד כתבי הקדש, ושמות הקדש כמבאר בספר החינוך והפוסקים, ומדי פעם נתקלים בשאלות הלכתיות הנוגעות למצוה זו.

פוסקי הדורות האחרונים דנו בשאלה קשה וחמורה, יהודי שחלה לא עלינו במחלה מדבקת ועל פן אשפז בבית חולים מבדד והמנהג בבית חולים זה לשרף את כל חפצי החולים, לאחר שהבראו ממחלתם, כדי שלא יגרמו להפצת המחלה המדבקת, השאלה שעלה על שלחנם של גדולי הפוסקים היתה, האם מתיר ליהודי זה לקחת עמו לבית החולים את התפלין כדי להניחם בכל ימי שהותו שם, ואין זה מחובתו לחשש לכבוד התפלין שעל ידי זה יגרם לבסוף לשרפת התפלין על ידי הרופאים או שמא עליו ללכת לשם ללא תפלין ואף שעל ידי פן לא יוכל לקיים המצוה להניח תפלין כל ימי היותו בבית החולים, ובלבד שלא יגיעו תפלין לידי שרפה חס ושלום, שאלה זו נדונה באריכות על ידי הגאון רבי נחום וידנפלד אב"ד דומברובא זצ"ל מגדולי עמודי ההוראה בגאליציה בספרו שו"ת חזון נחום סי' ו' ושם הסיק לאסור, שאסור ליהודי זה להביא עמו את תפלין לבית החולים שהרי בזה גורם

לשרפתו בעתיד, וכן נקט אחיו הצעיר ממנו הגאון רבי דב בעריש וידנפלד גאב"ד טשעבין בספרו שו"ת דובב מישרים סי' צ"ט לעמדתם חולקים ואומרים בעלי הוראה אחרים באותו דור, ובהם הגאון בעל אמרי דוד, הורו"ץ, מסטאניסלאוו בספרו סימן רי"ח, שמוטב שלא יתבטל יהודי זה מהנחת תפלין, וימים כעת מצות ה', ואין לו לדאג מה יהיה אחר כך, ויוכל לקוות שיוכל לבקש אחר כך מאת הממנים שלא ישרפוהו אלא יגנוזהו.

בהקשר לנדון זה מספר על הגאון בעל החזון נחום ספור נורא על חרדתו מפני בזיון הקדש, בשלהי שנת תרצ"ט בחדש אלול, עם כניסת גיסותיו של הצורר הנאצי לפולין היתה העיר דומברובא מן הקהלות הראשונות שנפלו בידי הצר, ברגע האחרון הצליח בחסדי ה' רבי נחום להמלט מידיהם לעבר הגבול הרוסי שחצה את העיר שינוא, כשבדיו מקלו ותרמילו בלבד כאשר עבר את הגבול תפסו אותו חילי המשמר הגרמני וערכו חפוש בכליו כאשר מצאו בין השאר את התפלין שלו, נתצה בהם חמת טרוף כדרכם, והשליכו אותו לארץ, רבי נחום לא נבהל הוא גחן אל פני הקרקע והגביה את התפלין, הקריב את הטוטפות לשפתותיו, ונשקם באהבה. חטפו שנית הרוצחים את התפלין וזרקוהו בבזיון לארץ, וכן בפעם השלישית, עד כי אימו עליו בכלי נשק שלא ירימם, אף בזיון הקדש נגע ללבו חור כסיד עמד רבי נחום ליד תפלין, ומאן להפריד מהם אף אלו גרשוהו מן המקום בלחץ, אל מעבר לגבול הרוסי, בצעדים כושלים הספיק להכנס בעבורה של שינוא התדפק על דלת הבית היהודי הראשון שמצא ותכף בהפנסו נפל ארצה ומת, והשיב את נשמתו ליוצרו, לבו הטהור לא עמד בפני חלול התפלין הקדושות בידי טמאים, היה זה ביום ב' לחדש כסלו שנת ת"ש בגאון ובכאב לוו יהודי שינוא את רבי נחום לבית עולמו.

שנים רבות לאחר מכן בירושלים כשנפגש גאב"ד טשעבין הגאון רבי דב בעריש וידנפלד עם הגאון רבי משלם ראטה גאב"ד טשערנאביץ תוף כדי שיחה דברו בענין הנדון הנ"ל של הנחת תפלין בבית חולים שבו המנהג לשרף את חפצי החולים, הזכיר רבי משלם את דעות המתירים אמר לו הגאון מטשעבין; אלו הרגישו החולקים, כיצד אחי רבי נחום נחרד מבזיון הקדש כשזרקו התפלין עד לכלות הנפש עד שלא היה מסוגל לחיות עוד בטוחני שלא היו חולקים על דבריו באותו ענין.

♦ ולא תאכל הנפש עם הבשר ♦

התורה מזהירה אותנו שלא לאכל אבר מן החי, פרושו אבר שנתלש מבהמה או חיה ועוף הטעון שחיטה, ונתלש בעודו חי, אסור לאכלו גם אחרי שנשחטה בהמה, ואסור זה שיהיה גם לגויים כי זה אחת משבע מצוות בני נח, וכפי שהזכר כבר בפירוש נח שאסור להם לאכל אבר מן החי,

3. במשנת רש"י

4. כתב הרמב"ם הלכות מלכים פרק ט הלכה יג, כל שאסור על ישראל משום אבר מן החי אסור על בני נח, ויש שבני נח חייבין ולא ישראל, שבני נח אחד בהמה וחיה בין טמאה בין טהורה חייבין עליה משום אבר מן החי, ומשום בשר מן החי, ואבר ובשר הפורשין מן המפרכת אף על פי ששחט בה ישראל שני סימנין, הרי זה אסור לבני נח משום אבר מן החי.

• עֶשֶׂר תַּעֲשֶׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זֶרְעֶךָ •

הַתּוֹרָה צִוְּתָה אוֹתָנוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַתְּבוּאָה הַגְּדוֹלָה אֲצִלְנוּ כָּל שָׁנָה בְּנִפְרֹד, מִכָּל חֲמִשָּׁת מִיָּנִי דָגָן, יֵשׁ לַעֲשׂוֹת מֵעֵשֶׂר רֵאשִׁוֹן, וְלִתֵּת לַלֵּוִי, וְכֵן הַתּוֹרָה מְצִוָּה עַל מֵעֵשֶׂר שָׁנִי, שֶׁאֵת זֶה מַעֲלִים לִירוּשָׁלַיִם, וְיֵשׁ לֵאכֹלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, בְּקִדְשָׁה, וּבְזִמְנֵנוּ שְׂאִי אֶפְשָׁר לֵאכֹל מֵעֵשֶׂר שָׁנִי, כִּיּוֹן שֶׁאֵנוּ טְמֵאִים, לָכֵן מִחֻלָּלִים אוֹתוֹ עַל כֶּסֶף, וְאֵת הַכֶּסֶף מְשִׁמִּידִים אוֹ זֹרֻקִים לַיָּם, וּמַעֲשֶׂה ⁷ בְּרַבִּי פִּנְחָס בֶּן יֵאִיר שֶׁהֵלַךְ לְמָקוֹם אֶחָד, בָּאוּ אֲצִלּוֹ אֲנָשִׁי הַמָּקוֹם וּבָכוּ לִפְנֵי וְאָמְרוּ לוֹ: רַבֵּנוּ עֲכָבְרִים אוֹכְלִים אֶת הַתְּבוּאָה, גָּזַר עֲלֵיהֶם רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יֵאִיר וְקִבֵּץ כָּל הָעֲכָבְרִים, הִתְחִילוּ הָעֲכָבְרִים לְצַפֵּצֵף בְּפִיהֶם, אָמַר רַבִּי פִּנְחָס לְאֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם הַמְּבִינִים אֶתֶם מָה שֶׁהָעֲכָבְרִים אוֹמְרִים? אָמְרוּ לוֹ: לֹא! אָמַר לָהֶם הֵם אוֹמְרִים שֶׁאֵין אֶתֶם נֹתְנִים מִמֵּעֲשֻׂרוֹת כְּרָאוֹי, לָכֵן הֵם אוֹכְלִים אֶת תְּבוּאֹתֵכֶם, בְּקִשּׁוֹ מִמֶּנּוּ הָאֲנָשִׁים וְאָמְרוּ: תְּהִיָּה אֶתָּה עָרֵב בְּעֵדְנוּ שֶׁמֵּהֵיּוֹם וְהִלָּאָה נִחְזֹר לְמוֹטֵב עֲשֵׂה כֵּן וְנִהְיָ עָרֵב בְּעֵדֶם, וְהֵם נָתְנוּ הַמִּעֲשָׂרוֹת כְּרָאוֹי, וְלֹא אָכְלוּ עוֹד הָעֲכָבְרִים הַתְּבוּאָה שְׁלֵמָה.

• הֵיכֵא הַשְּׂדֵה שָׁנָה שָׁנָה •

כְּלוּמֹר ⁸ אִם לֹא תַעֲשֶׂר שְׂדֶךָ כְּהוֹגֵן, לֹא יִהְיֶה לָּךְ אֱלָא הֵיכֵא מִן הַשְּׂדֵה כְּלוּמֹר לֹא יַעֲשֶׂה שְׂדֶךָ אֱלָא כְּפִי מִעֲשָׂרוֹת שֶׁהָיוּ קוֹדֶם לָכֵן, דִּהְיֵנוּ הֵיכֵא מִן הַשְּׂדֵה, כְּלוּמֹר מָה שֶׁהָיִיתָ רָגִיל לְהוֹצִיא לְמַעֲשֶׂר מִן הַשְּׂדֵה, וּמַעֲשֶׂה בְּאֶדָם אֶחָד שֶׁהָיָה עֹשִׂיר וְהָיָה לוֹ שְׂדֵה שֶׁעֲשִׂתָּהּ אֵלֶיךָ כּוֹר, וְהָיָה אוֹתוֹ עֹשִׂיר נוֹטֵל מֵאָה כּוֹרִין לְמַעֲשֶׂר, וּמִפְּרִיש כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְכֵן עֲשֵׂה כָּל יָמָיו, כְּשִׁחֲלָה לְמוֹת קָרָא לְבִנוֹ, וְאָמַר לוֹ: בְּנִי, דַּע שֶׁשְּׂדֵה זוֹ שֶׁאֲנִי מוֹרִישׁ לָּךְ עוֹשֶׂה כָּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה אֵלֶיךָ כּוֹרִין, הִזְהָר שֶׁתִּפְרִישׁ מֵאָה כּוֹרִין כְּאִשֶּׁר עָשִׂיתִי, וּמֵת אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְעָמַד הֵבִן בְּמָקוֹמוֹ וַעֲשֵׂה הַשְּׂדֵה אֵלֶיךָ כּוֹרִין כְּאִשֶּׁר הָיָה עוֹשֶׂה בְּחַיֵּי הָאָב, וְהִפְרִישׁ מִמֶּנָּה מֵאָה כּוֹרִין בְּשָׁנָה שְׁנִיָּה נִסְתַּפֵּל וְרָאָה הֵבִן, שֶׁהַמַּעֲשֵׂר הַזֶּה כְּמוֹת גְּדוּלָּה, וְהִחֲלִיט וְאָמַר שֶׁלֹּא יִפְרִישׁ אֶת הַמִּעֲשָׂרוֹת כְּרָאוֹי, וְהִפְחִיתָ עֹשֶׂר כּוֹר, וּמֵאֲזֵי הַפְּחִיתָה הַשְּׂדֵה מֵאָה, וַעֲשִׂתָּהּ רַק תִּשָּׁע מֵאוֹת, בְּשָׁלִישִׁית פַּחַת עוֹד עֲשָׂרָה, וְהַשְּׂדֵה הַפְּחִיתָה עוֹד מֵאָה וְכֵן רַבִּיעִית וְחֲמִישִׁית עַד שֶׁעָמְדָה עַל מַעֲשָׂרוֹתֶיהָ, כְּשֶׁרָאוּ הַקְּרוֹבִים כֵּן עָמְדוּ לְבָשׁוּ בְּגָדִים לְבָנִים וְנִתְעַטְפוּ לְבָנִים וּנְכֻסֵּי אֲצִלּוֹ, אָמַר לָהֶם לָמָּה בָּאתֶם לְשִׁמוּחַ בְּצַעֲרִי?, אָמְרוּ לוֹ חֵס וְחִלְיָה, לֹא בָּאֵנוּ אֱלָא לְשִׁמוּחַ עִמָּךְ לְשַׁעֲבֵר הָיִיתָ בַּעַל הַבֵּית וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּהֵן, שֶׁהָיָה הַמַּעֲשֵׂר חֶלְקוֹ לָתֵן לַעֲנִיִּים, וְעָכְשׁוּ נַעֲשִׂיתָ כִּהֵן וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּעַל הַבֵּית, שֶׁאֵין שְׂדֶךָ עוֹשֶׂה מָה שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה מִתְחִלָּה אֵלֶיךָ כּוֹרִין וְהִפְרִישׁ לָּךְ מֵאָה כּוֹרִין, וּמִפְּנֵי מָה לֹא הִפְרַשְׁתָּ מֵעֵשֶׂר כְּרָאוֹי הַיָּטֵב, וְכִי לָמָּה נִצְטָעַר עֲלֶיךָ שֶׁגִּרְמַתָּ לָּךְ כָּל הָרַעָה,

וְלָכֵן אָסוּר לִיהוּדֵי לְמִכָּר אוֹ לִתֵּת וְאֶפְלוּ לְהוֹשִׁיט לְגוֹי אֲבֵר מִן הַחַיִּי.

מִסְפָּר ⁵ בְּגִמְרָא עַל הָאֲמוּרָא רַב שֶׁשֶּׁת שֶׁהָיָה נִמְנָע מִלְּסַעֵד אֲצִל הָרִישׁ גְּלוּתָא, וְאָמַר לוֹ הָרִישׁ גְּלוּתָא לָרַב שֶׁשֶּׁת; מִדּוּעַ אֲדוֹנִי, אֵינָךְ סוֹעֵד אֲצִלְנוּ? אָמַר לוֹ רַב שֶׁשֶּׁת; אֵין הָעוֹבְדִים נְאֻמָּנִים עַל פְּשָׁרוֹת, וְחֲשׂוֹדִים עַל אֲבֵר מִן הַחַיִּי, אָמַר לוֹ הָרִישׁ גְּלוּתָא; עַל סִמּוֹן מָה אֶתָּה אוֹמֵר כִּי? עֲנֵה רַב שֶׁשֶּׁת; אֲנִי אֲרָאָה לָּךְ עֲכָשׁוּ שְׁגָם אֶתָּה תוֹדָה בְּאֻמַּת דְּבָרִי, וּבְכֵן לַחֲשׁ רַב שֶׁשֶּׁת לְמַשְׁמָשׁוֹ; לָּךְ וּגְנַב רָגֵל אַחַת מִהִבְהֵמָה אֲשֶׁר הָעוֹבְדִים מְכִינִים לְסַעֲוָדָה, הִבִּיא הַמַּשְׁמָשׁ רָגֵל אַחַת וְהִחְבִּיאָהּ, אָמַר לָהֶם רַב שֶׁשֶּׁת אֵל הָעוֹבְדִים בְּמִטְבַּח וּבִפְנֵי רֹאשׁ הַגּוֹלָה, סִדְרוּ לִפְנֵינוּ אֶת הִבְהֵמָה עַל כָּל נִתְחָיָה, סִדְרוּ לִפְנֵיהֶם כָּל הִבְהֵמָה וְהִתְבַּרְר שְׁחִסְרָה רָגֵל, אָמַר לָהֶם רַב שֶׁשֶּׁת, וְכִי לְבִהֵמָה הָיוּ רַק שְׁלוֹשׁ רָגְלִים? הִבִּיאוּ הָעוֹבְדִים רָגֵל מִמָּקוֹם כָּל שֶׁהוּא, וְהִרְאוּ לְרֹאשׁ הַגּוֹלָה וְלָרַב שֶׁשֶּׁת שִׁישׁ לְבִהֵמָה אֲרָבַע רָגְלִים אָמַר רַב שֶׁשֶּׁת לְמַשְׁמָשׁוֹ הִבֵּא אֶתָּה אֶת הָרָגֵל שֶׁהִחְבִּיאָהּ, הִבִּיא הַמַּשְׁמָשׁ אֶת הָרָגֵל, אָמַר רַב שֶׁשֶּׁת וְכִי לְפָרָה יֵשׁ חֲמִשָּׁה רָגְלִים, נִכַּר הִיא שֶׁהָרָגֵל שֶׁהִבִּיא הַמַּשְׁמָשׁ הִיא שֶׁיָּכֵת לְפָרָה זוֹ, וּבִזְזָה הִתְבַּרְר חֲשָׁדוֹ שֶׁל רַב שֶׁשֶּׁת שֶׁהֵם חֲשׂוֹדִים עַל אֲבֵר מִן הַחַיִּי, שֶׁפְּנִיָּאָה חֲתָכוּ מִהֵר מִבְּהֵמָה חִיָּה וְהִבִּיאוּ לִפְנֵיהֶם.

• לֹא תֹאכְלוּ כָּל נִבְלָה לִגְר אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ •

• תִּתְּנָהּ וְאָכְלָה •

הַתּוֹרָה אָסְרָה לֵאכֹל נִבְלָה וּשְׂאֵר מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, רַק כְּאִשֶּׁר הֵם בַּעֲצֵם רְאוּיִים לֵאכִילָה, כְּפִתּוּב; לִגְר אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ תִּתְּנָהּ וְאָכְלָה, שִׁיתֵּן אוֹתָהּ לִגְר שֶׁאֵינוּ גֵר צָדֵק אֱלָא גֵר תּוֹשֵׁב, כְּלוּמֹר גּוֹי שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ שְׁלֹא לַעֲבֹד עֲבוּדָה זָרָה, שֶׁמִּתֵּר לוֹ לִהְיוֹת תּוֹשֵׁב בְּאַרְצְךָ, כְּלוּמֹר שֶׁהוּא גֵר לַעֲנִין שֶׁהִתֵּר לָשֵׁב בְּאַרְצֵנוּ, אֲבָל הוּא גּוֹי וְאִיכָל נִבְלוֹת, אֲבָל נִבְלָה שֶׁאֵינָה רְאוּיָה לִגְר, כְּלוּמֹר נִבְלָה מִסְּרַחַת, אֵין אָסוּר בְּאֲכִילָתָהּ מִשּׁוּם נִבְלָה, וּמִסְפָּר ⁶ עַל מו"ז הַגָּאוֹן רַבִּי דָּוִד קֶלֶין ז"ל מְחַבֵּר סֵפֶר בֵּית אֶרְזִים עַל טוֹשׁו"ע, שֶׁעֲבַר אֶת הַשּׁוֹאָה וְסִפֵּר שֶׁפַּעַם בַּעַת חֲלָקֶת הַמֶּרֶק בְּמַחֲנֶה הָעֲבוּדָה קָבַל מֶנָּה שֶׁל מֶרֶק חֵם, וּמַעֲלִיו יָשַׁב אֶחָד וְרַחֵץ בְּסִבּוֹן מִזֶּהֱם, וּלְפַתֵּעַ בַּעַת הָרַחֲצָה נִשְׁמַט הַסִּבּוֹן וְנִפֵּל לְתוֹךְ צִלְחָתוֹ, וּמִחֵם הַמֶּרֶק נִמַּס הַסִּבּוֹן וְשׁוּב לֹא הָיָה רְאוּיִי הַמֶּרֶק לֵאכִילָה, וּמִחֲמַת כֵּן חָשַׁב לְשַׁפֵּךְ אֶת הַמֶּרֶק, אוּלָּם מִיָּד נִמְלָךְ וְעָלָה בְּדַעְתּוֹ מֵאַחֵר שֶׁהַמֶּרֶק נִפְסָל וְאֵינוּ רְאוּיִי יוֹתֵר אֶפְלוּ לֵאכִילָת כָּלֵב, אִם כִּי הָרִי יֵשׁ לוֹ תִּבְשִׁיל כֶּשֶׁר לֵאכִילָה, וְלִכְל הַפְּחִיתָה יִהְיֶה פַּעַם מִתְבַּשִּׁיל כֶּשֶׁר, הוּא הַתְּאֻמָּץ מֵאֲד עַל הַבְּחִילָה הַנּוֹרָאָה שֶׁהָיָה לוֹ בְּטַעַם הַמֶּרֶק שֶׁל הַמֶּרֶק, וְאֶכְלוּ עַד תָּמוּ, כְּשֶׁסִּפֵּר הַדְּבָר לְאַחֵר עֲשָׂרוֹת בִּשְׁנֵים אָמַר כִּי בְּהִזְכְּרוֹ כַּעַת מִטְעָמוֹ הַמָּאוֹס שֶׁל הַמֶּרֶק, אֵינוּ מִבִּין עֲתָה אֵיךְ הָיָה יָכוֹל אֲזַ לֵאכֹל מֶרֶק כָּזֶה.

5. גיטין ס"ז

6. נר לדוד עמוד ר"ה

7. ירושלמי דמאי פ"א

8. תענית ט. תוד"ה עשר תעשר, ותנחומא פ' ראה אות י'

לָכֵן מֹשֶׁה מִזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל עֲשׂוֹר תַּעֲשׂוּר.

♦ אַפֶּס כִּי לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֲבִיוֹן ♦

הַתּוֹרָה מְבָרֶכֶת אוֹתֵנוּ, שָׂאֵם נְקִיִּים אֶת הַמִּצְוֹת, נְקִיִּים מִצְוֹת שְׂמִטָּה, שֵׁשׁ בָּהֶם מִצְוֹת שְׂמִטַּת כֶּסֶפִּים, שֶׁכָּל חוֹב שֶׁל יְהוּדֵי שְׁהִלוּהָ לוֹ כֶּסֶף, וְעָבַר עָלָיו שְׂמִטָּה, לֹא יִתְבַּע מִמֶּנּוּ הַחוֹב, רַק אֶת הַנֶּכְרִי תִגָּשׁ, וְאַשֶּׁר יִהְיֶה לָּהּ אֶת אַחִיהָ תִשְׁמֹט יָדֶיהָ, וְהָיָה אוֹתָהּ שְׂלֵא יִהְיֶה בְּיִשְׂרָאֵל אֲבִיוֹנִים.

מִסְפָּר ⁹בְּגִמְרָא עַל אֵילָפָא וְרַבִּי יוֹחָנָן שֶׁהָיוּ לוֹמְדִים תּוֹרָה יַחַד, וְנִדְחִקוּ מֵאֵד בְּעִנְיֵיהֶם, וְהָיוּ נִזְקָקִים מְאֹד לְהַרְוִיחַ קֶצֶת בְּפִרְנִסְתָּם, אָמְרוּ; הִבֵּה נַעֲשֶׂה אֵיזָה שֶׁהוּא עֶסֶק וְנִקְיִים בְּעַצְמֵנוּ מִזֶּה שְׁנֹאֲמָר; אַפֶּס כִּי לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֲבִיוֹן, כְּלוּמָר שְׂלֵא נִהְיֶה אֲנוּ בְּעַצְמֵנוּ אֲבִיוֹנִים, הִלְכוּ וּבִדְרָפָם הִתְיַשְּׁבוּ תַּחַת כְּתָל רְעוּעַ, וְהָיוּ אוֹכְלִים פֶּתַח, בָּאוּ שְׁנֵי מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת שִׁמְעַר ר' יוֹחָנָן שָׂאֲמַר אֶחָד לַחֲבֵירוֹ בֹּא וְנִשְׁלִיף עֲלֵיהֶם כְּתָל זֶה וְנִהְרָגִם, לְפִי שְׂמִנְיָחִין חֲנִי עוֹלָם הֵבֵא שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, וְעוֹסְקִים בְּחַיֵּי שְׁעָה, הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוֹלְכִים לַעֲסֹק בְּסַחֲרָה, אָמַר לוֹ הַמַּלְאָךְ הַשֵּׁנִי; הִנֵּחַ לָהֶם שֵׁשׁ בִּינֵיהֶם אֶחָד שֶׁהִשְׁעָה עוֹמְדָת לוֹ וְיִבֹּא לְהַצִּלָּהּ רַבָּה, רַבִּי יוֹחָנָן שָׁמַע כָּל זֶה וְאָלוּ חֲבֵירוֹ אֵילָפָא לֹא שָׁמַע, אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן; שְׂמַעְתָּ מִשְׁהוּ? אָמַר אֵילָפָא; לֹא, לֹא שְׂמַעְתִּי כְּלוּם! חָשַׁב רַבִּי יוֹחָנָן, כִּיֹּן שָׂרַק אֲנִי שְׂמַעְתִּי, כִּיֹּן רָאָה שֶׁהַפְּנֵה עָלַי שְׂאֲנִי אֲצִלִּיחַ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אֲנִי אֲחֻזֹּר לְלַמֵּד, וְאַקְיָם בְּעַצְמִי הַפֶּסוּק כִּי לֹא יִחְדַּל אֲבִיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ, חֲזַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאֵילָפָא לֹא חֲזַר וְהִלָּף לְמִרְחָקִים לַעֲסָקִיו, עַד שֶׁחֲזַר אֵילָפָא מִמִּסְעוּתָיו נַעֲשֶׂה רַבִּי יוֹחָנָן רֹאשׁ יְשִׁיבָה, אָמְרוּ לוֹ אֲנִשֵּׁי הַמָּקוֹם לְאֵילָפָא, אִם הֵייתָ יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וְלֹא הוֹלָךְ לַעֲסָקִים הֵיִינוּ עוֹשִׂים אוֹתָהּ רֹאשׁ יְשִׁיבָה, כִּי אֵילָפָא לָמַד בַּהֲתַחֲלָה יוֹתֵר מִרַבִּי יוֹחָנָן. מִתּוֹךְ כָּאֵב עַל הַמַּצָּב וּמִתּוֹךְ רָצוֹן לְהוֹכִיחַ שְׂכּוּחוֹ עֲדִין גָּדוֹל בַּתּוֹרָה אָף עֲכָשׁוּ, הִלָּךְ וְנִתְּלָה בַּתּוֹרָה שֶׁל סְפִינָה, וְאָמַר אִם יֵשׁ אָדָם שֶׁיִּשְׁאֵל אוֹתִי מִתּוֹךְ הַבְּרִיתָא שֶׁל רַבִּי חֵיָא וְר' אוֹשְׁעִיָא וְלֹא אֶפְתֹּר לוֹ אֶת הַשְּׂאֵלָה מִתּוֹךְ מִשְׁנֵתֵנוּ נוֹפֵל אֲנִי מִתּוֹרֵן הַסְפִינָה וְטוֹבֵעַ, בְּנֶהֱרַ [אֶף אֵין בְּזָה שׁוּם סִכְנָה, כִּי הֵיִדְעִים לְשׁוֹט, דִּרְפָם לַעֲמֹד עַל מָקוֹם גְּבוּהָ וְלִהְשָׁלִיף עֲצָמָם בְּנֶהֱרַ בְּעֵמֶק גָּדוֹל אֶף תִּכְף וּמִידָּ יוֹצֵאִים וְעוֹלִין כִּי הֵם מְלָמְדִים בְּדָבָר זֶה, וְאָמַר כֹּן לַעֲיִנִי הָרֹאֵין בְּלִשׁוֹן בְּדִיחוּת כְּדִי שִׁישְׁמַעוּ הַחֲכָמִים וְיִבֹּאוּ אֲצִלּוֹ שְׂאֵל מִמֶּנּוּ] וּמִידָּ הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם הַנְּבִיא וְשָׂאֵל אוֹתוֹ שְׂאֵלָה שִׁידַע לַעֲנוֹת עָלֶיהָ וְלֹא הִצָּרָה לְהַפִּיל עַצְמוֹ.

♦ וְלֹא יִרַע לְבָבְךָ בַּתְּתֵךְ לוֹ ♦

מִצְוֹת צִדְקָה צִנּוּ ה' יִתְבָּרַךְ לֹא רַק עַל הַנְּתִינָה עֲצָמָה, אֲלָא גַם עַל עֲבוֹדַת הַלֵּב, שְׂלֵא יַחַר לָנוּ וְלֹא יִרַע לָנוּ בַּתְּתֵנוּ צִדְקָה לַעֲנִיִּים, וְלֹא נִתַּן אוֹתָהּ בְּעֵין רַעְיָה, כִּי בְּגִלְל הַדְּבָר הַזֶּה יִבְרָכָה ה' אֱלֹקֵינוּ בְּכָל מַעֲשֶׂה וּבְכָל מִשְׁלַח יָדָהּ.

♦ לְהַפְרִישׁ תַּחֲלָה מַעוֹת לְצִדְקָה ♦

כְּתַב הַחֲפֵץ חַיִּים עֲצָה לִתֵּת צִדְקָה בְּשִׂמְחָה לְהַפְרִישׁ מִמַּעֲשֵׂיוֹתָיו לְצִדְקָה טָרָם יִבֹּא הָעֵנִי וְיִהְיֶה לוֹ כִּסֵּי מִיִּחַד לָכֵן, כְּדִי שִׁיתֵּן בְּעֵין יָפָה וְלִזָּה נֹאמַר נִתְּנוֹן תִּתֵּן לוֹ שֵׁשׁ כָּאֵן שְׁתֵּי נְתִינּוֹת, תַּחֲלָה יִפְרִישׁ, וְאַזְ יִרְגִּישׁ שְׂמִמּוֹן זֶה כְּבָר אֵינוֹ שְׂלוֹ, וְאַחֵר כֶּן יִתֵּן.

♦ הָאֲדָמוֹר שְׂקִים; וְלֹא יִרַע לְבָבְךָ ♦

כְּשֶׁהֲרַב שׁוֹן זצ"ל הִסְפִּיד אֶת הָאֲדָמוֹר מִסְטָמֹר זצוק"ל, סִפֵּר שֶׁפַּעַם נִכְנַס אָדָם לְאֲדָמוֹר וְסִפֵּר לוֹ שְׂאֲשֵׁתוֹ חוֹלָה וְיִלְדָיו גַּם חוֹלִים, בְּכָל הַצְּרוֹת שֵׁשׁ בַּעֲוֹלָם ה' יִרְחֵם, וְהוּא צָרִיךְ כֶּסֶף, הֲרַב מִסְטָמֹר נִתַּן לוֹ סָכּוּם עֵתֶק שֶׁל כֶּסֶף, הָאָדָם מְאֹד שְׂמִח וְיָצָא, כְּשֶׁהוּא יָצָא נִכְנַס הַגִּבְיָא, וְכִשְׁשָׁם לֵב מִזֶּה הָיָה כָּאֵן, הַתְּאֻנָּה וְסִפֵּר לָרַב שְׂאָדָם זֶה לֹא נֶאֱמַן, הוּא רַמְאִי, הָאִשָּׁה לֹא חוֹלָה הִילָדִים לֹא חוֹלִים, כָּלָם בְּרִיאִים וְשְׁלָמִים, הִכָּל שָׂקֵר וְכָזָב. כְּשֶׁשָּׁמַע כֶּן הָאֲדָמוֹר קָפֵץ מִשְׂמִיחָה, וְתַפֵּס אֶת הַגִּבְיָא וְאָמַר; מִזֶּה? הָאִשָּׁה בְּרִיאָה?! הִילָדִים בְּרִיאִים?! הִכָּל בְּסִדְרָה?! אוֹי, אֵיזָה שְׂמִיחָה יֵשׁ לִי, הָעֶקֶר שֶׁהֵם בְּרִיאִים, לֹא הָיָה אֲכַפֶּת לוֹ הַכֶּסֶף שֶׁהִלָּךְ לְטַמְיוֹן, זֶה נִקְרָא שְׂאָדָם יִרְגִּישׁ אֶת הַצָּרָה שֶׁל הַשֵּׁנִי זֶה נוֹשֵׂא בְּעַל עִם חֲבֵירוֹ, עַד כְּדִי שְׂלֵא רַע לוֹ כְּבָר עַל הַכֶּסֶף אֲלָא עַל מַצָּבוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְלֹא יִרַע לְבָבְךָ בַּתְּתֵךְ לוֹ.

♦ מַעֲשֵׂה שְׂמוּאֵל וְאַבְלָט ♦

וּבְגִמְרָא (שִׁבְתָּ קנ"ו) מִסְפָּר מַעֲשֵׂה הַמוֹכִיחַ שְׂאֵף שְׁנֹגְזָר עַל אָדָם מִיָּתֵהּ, הָרִי הוּא נֶצוּל עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה צִדְקָה, וְכֶן הָיָה הַמַּעֲשֵׂה; הָאֲמוֹרָא "שְׂמוּאֵל" יָשַׁב עִם גוֹי בְּשֵׁם "אַבְלָט" שֶׁהָיָה חָכֵם וְחוֹזֶה בְּפוֹכְבִּים, וְלַפְנֵיהֶם עָבְרוּ אֲנָשִׁים בְּדִרְפָם לֶאֱגֹם, וְהִנֵּה עָבַר לַפְנֵיהֶם יְהוּדִי, אָמַר לוֹ אוֹתוֹ גוֹי לְשְׂמוּאֵל; רוֹאָה אֲנִי בְּמַזְלוֹת שִׁיְהוּדִי זֶה הַהוֹלָךְ לֶאֱגֹם, יִלָּךְ וְלֹא יִחְזֹר, כִּי יִשְׁכְּנוּ נְחֹשׁ וְיָמוּת, אָמַר לוֹ שְׂמוּאֵל, אִם הוּא יְהוּדִי הוּא יִחְזֹר בְּשְׁלוּם, כִּיֹּן שְׂאֵין מִזָּל לְיִשְׂרָאֵל, וְהַזְכוּיּוֹת יַעֲמִדוּ לוֹ לְהַנְצִל, עַל יְדֵי תַפְלָה וְצִדְקָה, בְּעוֹד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, הִלָּךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ לֶאֱגֹם, וְחֲזַר, קָם אוֹתוֹ גוֹי וְהִשְׁלִיף אֶת הַחֲבִילָה שֶׁהִיָּתָה עַל גִּבּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ יְהוּדִי, וְנִמְצָא בַּתּוֹךְ חֲבִילָתוֹ נְחֹשׁ מְקַצֵּץ לְשִׁתִּי חֲתִיכוֹת, וְרָאָה שְׂאֵכֵן מִזֶּה שֶׁרָאָה בְּמַזְלוֹת הָיָה נִכּוֹן שֶׁהָיָה עוֹמֵד לָמוּת, וְכָאֵן הִתְעַרַּב הָאֲמוֹרָא "שְׂמוּאֵל" וְהִחַל לַחֲקֹר; מִזֶּה מַעֲשֵׂה טוֹב עָשִׂיתָ? עָנָה וְאָמַר, בְּכָל יוֹם מְבִיאִים אֲנוּ כָּל הַפּוֹעֲלִים לָחֵם יַחֲדָיו, וְאוֹכְלִים בְּצוֹתָא מִשְׁל כָּלָם, אֶף הַיּוֹם הָיָה אֶחָד מֵאֲתָנּוּ שְׂלֵא הָיָה לוֹ לָחֵם, וְהִתְבַּיֵּשׁ מְכָה, וְלָכֵן אֲמַרְתִּי לַחֲבֵרִי שֶׁהַיּוֹם אֲנִי אֶגְבֶּה אֶת הַלָּחֵם מִכָּלָם, וְכִשְׁהִגַּעְתִּי לַחֲבֵרִי זֶה עָשִׂיתִי עֲצָמִי כְּאֵלוֹ אֲנִי נוֹטֵל מִמֶּנּוּ, בְּכִדִּי שְׂלֵא יִתְבַּיֵּשׁ, אָמַר לוֹ שְׂמוּאֵל עָשִׂיתָ מַצָּוָה וְלָכֵן נִצַּלְתָּ מִלָּמוּת, יָצָא שְׂמוּאֵל וְדָרַשׁ וְצִדְקָה תַצִּיל מִמָּוֶת שְׂאֶפְלוּ נִגְזָר עַל הָאָדָם לָמוּת, הָרִי הוּא נֶצַל עַל יְדֵי הַצִּדְקָה.

9. תענית כ"א, ובפ' בניהו, ותוס' חולין ו' ע"א.

• מעשה בבת רבי עקיבא •

וכמו כן מעשה שהיה בביתו של רבי עקיבא, שאמרו לו החוזים בפוכבים, תדע כי ביום שבתך תפנס לחפה, ינשף אותה נחש ותמות, דאג על זה רבי עקיבא מאד, והנה ביום שהצטרך ללכת לחפה לקחה בת רבי עקיבא את ספת הזב שלה, ונעצה בתוך הקיר, וקרה שפתחה עם החד לתוך העין של איזה נחש, שנח בקיר באותה שעה והמיתה אותו, והנה בבקר לאחר שהוציאה את הספה מהקיר, נמשך עם הספה והוציאה אותה את הנחש שהרגה אתמול, וכלם ראו את הנחש המת, אמר לה רבי עקיבא בתי הגידי נא לי איזה מצוה עשית אתמול, שבשביל כך נצלת ממות, ענתה לו; אבא, שמע, אתמול בא עני ובקש פרוסת לחם, וכלם היו טרודים בהכנת סעודת הנשואים, ולא ענו לו, מה עשיתי, לקחתי האכל שהכינו והביאו בשבילי, ונתתי לו לעני, אמר לה אביה; מצוה עשית ועל כן נצלת ממות, וספר לה את המאורע, וגם רבי עקיבא הלך לבית המדרש ודרש צדקה תציל ממות, שאפלו אם נגזר על האדם למות, הרי הוא נצל על ידי הצדקה.

ומעשה¹⁰ בבחסיד אחד שהיה רגיל בצדקה, פעם אחת הלך וישב בספינה, בא הרוח וטבע ספינתו בים. ראהו רבי עקיבא ובא לפני בית דין להעיד שמת, ויכולה אשתו להנשא לאחר. והנה עד שלא הגיע הזמן לעמד לפני הבית דין, בא אותו האיש ועמד לפניו. אמר לו רבי עקיבא, וכי לא זה אתה האיש שטבעת בים? אמר לו נכון! ומי העלה מן הים? אמר; צדקה שעשיתי, היא העליתני מן הים. אמר לו רבי עקיבא, מאין אתה יודע שזה בזכות הצדקה? אמר לו פשיטתי למעמקי מצולה שמעתי קול רעש גדול מגלי הים, שזו אומר לזו וזו אומר לזו, רוצו ונעלה את האיש הזה מן הים שעשה צדקה כל ימיו. באותה שעה פתח ר' עקיבא ואמר ברון אלקים אלקי ישראל שבחר בדברי תורה ובדברי חכמים שדברי תורה ודברי חכמים קימין הם לעולם ולעולמי עולמים שנאמר; שלח לחמך על פני המים, כי ברב הימים תמצאנו, וכן כתוב; וצדקה תציל ממות.

כל הבכור אשר יגלד בבקר ובצאנה וגו' וכי יהיה בו מום וגו'

בהמה טהורה שהולידה ולד הראשון זכר, הרי הוא בכור ויש להקדישו לה', ולהקריבו על המזבח, ואסור לעבד עמו ואסור לגזזו, וגם בזמננו שאין לנו בית המקדש, אסור להשתמש בו, ולא לשוחטו ולאכלו, אלא אם כן נפל בו מום מעצמו, יש לשאל לחכם שיבדק אם ניתן להתירו, אבל אסור חלילה להטיל בו מום בכונה, ואם עשה כן אינו נתר על ידי כך לאכלו, ונמעשה שהיה בבכור של רחלים שהזקין ושערו היה מדלדל, לפי שאסור לגזזו, ראהו גוי קסידור אחד מפקידי המלך, אמר, מה טיבו של זה? אמרו לו, בכור הוא ואינו נשחט אלא אם כן היה בו מום, נטל סכין המשחז משני צדדיו הנקרא פגיון, וצרם ופגם באזנו, ובא מעשה לפני חכמים והתירוהו לשוחטו, כיון שלא עשה כן בשביל יהודי, אף פאשר ראה הגוי שהתירו הבכור, הרגיש שהוא חשוב, הלך וצרם באזני בכורות אחרים, כדי שיתירו על ידו גם את אלו, אף החכמים אסרוהו, כיון שעשה כן לדעת ישראל.

פעם אחת היו תינוקות משחקין בשדה וקשרו זנבות טלאים זה לזה, ונפסקה זנבו של אחד מהם, והרי הוא בכור, ובא מעשה לפני חכמים והתירוהו. ראו שהתירו, והלכו וקשרו זנבות בכורות אחרים, ואסרו. כי זה הפלל, כל שנעשה לדעתו, אסור. ושלל לדעתו, מתיר.

כידוע בזמננו יש על כל בהמה סמון מספר על האזן, והשאלה אם עשו סמון מספר לבכור באזנו ובכך הטילו בו מום, אם יש להתירו לאכילה, כיון נעשה בשוגג שהרי המסמון כל פונתו רק לסמון את העגל ואינו יודע פלוס מדין הטלת מום¹² האם זה מתיר לשחט את הבכור, ויש לדון גם בעצם הדבר אם זה נחשב מום ויש בזה¹³ מחלוקת גדולה, וכתב¹⁴ הצמח צדק זכרתי המעשה שהיה מפרסם בלאדי בשנים הראשונים של דירתנו. אשר קרה בצרימת און בבכור, והתירו תלמיד חכם שהיה מו"ץ ונשחט הבכור על פיו. אחר כך בא המעשה לדודינו הרה"ג מהר"י לייב ז"ל מיאנאוויטש שהיה אז גם כן בלאדי והיה קשה בעיניו פסק ההתר הנ"ל ובא עם השאלה לפני בעל התניא נ"ע ונשא ונתן הרבה בדיון זה. וכפי שהיה מפרסם אז צוה לקבר בשר הבכור הנ"ל ואסר לאכלו.

10. אבות דרבי נתן פרק ג

11. בכורות פ"ה מ"ג

12. בטוב טעם ודעת תליתי' ב' קנא דכל הדין במשנה במעשה דקסידור ותינוקות הוי הכל בכני או קטן והם אינם מוזהרים להטיל מום בבכור אבל ישראל דהוי בעצמו מוזהר להטיל מום בבכור בכל ענין אסור.

13. "א דבעינן דוקא בתנן ועיין שו"ע הרב סוף הלכות פסח שהזהיר על כך מאוד וכדעת הט"ז בזה, ועיין למען פארך מהה"ג ר' מרדכי גרוס פ"א עמוד כ' שהשבה"ל התיר בזה

14. סי' רכ"ט

עיצוב ועימוד: בהירות

b65271000@gmail.com

ניתן להשיג בטל': 053-314-1925

ובמייל: wa052052@gmail.com